

„A kultúra nem kér enni, ha nem tetszik, el lehet menni” – éneklí a [Kaukázus zenekar Celeb](#) című számában. A művészekből, előadókból lett magyarországi „celebek”, hírességek, ismert embereket fricskázza Kardos-Horváth János dalszerző – olyan jelenség ez, amit nap mint nap mi is tapasztalhatunk, a közvetlen környezetünkben.

Vannak helyzetek, amikor a művészek saját maguk válnak a szakma prostituáltjaivá: ígéretes zenészként, színészként, íróként, képzőművészként kezdik, aztán – az esetek többségében megélhetési gondok miatt, esetleg azért, mert tényleg szeretnének más módon is híresek lenni – belekeverednek olyan helyzetekbe, amelyek megítélése, fogadtatása nagyon vegyes.

Aki kurvának áll, ne sírjon, ha megdugják

- szokták mondogatni az ilyen esetekre. **De mi van akkor, amikor valaki nem áll kurvának és mégis meg akarják dugni?**

Néha az az érzése az embernek, hogy egy ország, megye, illetve egy kisváros azért tart fenn kulturális intézményeket (színházat, könyvtárat, tánccsoportot, múzeumot, zenekart, stb.), hogy az az aktuális hatalmat egyfajta legitimizációval lássa el. A kulturális intézményeknek ugyanis vannak „kötelező feladatai” is, mondjuk egy kisvárosban.

Egy tánccsoport mondjuk fellép egy áruház megnyitóján díszkörítésként, kap tapsot, vállon veregetést, ilyesmit. Ingyen és bérmentve. Városi környezetben megtartott, de **falunapi forgatókönyveken alapuló**

rendezvénysorozaton táncolnak, zenélnek, előadást tartanak, s a megrendelőnek ez teljesen természetes, mert elvégre

„én tartom el őket, s azt csinálnak, amit én mondok”

. Március idusán, esőben, havazásban szavalnak lilára vált ajkakkal, táncot járnak a síkos színpadon, a decemberi kegyetlen mínuszokban ugyanez, miközben mellettük forralt boroznak és röhögcsélnek.

Divatos szavakkal ezt **kötelező hakninak** hívjuk – a művészek között vannak olyanok, akik szó nélkül elfogadják ezt, sőt, lelkesedéssel is megnemesítik, illetve mások, akiknek fenntartásai vannak, s azzal érvelnek, hogy ők nem vásári bábuk, akiket csak úgy előkapnak a sutból. Mint valami vásári csepűragókat.

Aranyeső hulljon rátok!

A mindenkori hatalom (legyen ez egy kisváros önkormányzata vagy egy ország kormánya) azt is megengedi magának, hogy olyan kulturális intézményvezetőket nevezzen ki, amilyeneket akar. Barátot, ismerőst, „**jószakembert**”. Látszólag hozzáértő emberek vizsgáztatnak, kérdezősködnék, költséghatékonykodnak, fúrnak-faragnak. Vagy éppen programot állítanak össze, s nem tűrnek beleszólást, ellentmondást.

Tény az is, hogy egy-egy önkormányzat által fenntartott kulturális intézmény alkalmazottai képzettségükhöz, tudásukhoz, elvégzett művészeti tevékenységükhöz képest ordenáré módon alacsony fizetést kapnak. Nem véletlen az, hogy a kisvárosokban a társulatok, tánccsoporthok

törzscsapatai csak nagyon ritkán maradnak együtt, állandó a távozás és az új tagok érkezése – utóbbiak általában nagyon fiatalok. *"Örvendjen, hogy van ahol dolgozzon, s fogja bé!"* Kevés kivételtől eltekintve nem vernek gyökeret az adott helyen.

Nap mint nap azt halljuk, hogy itthon kell maradni, itt kell gyökeret verni, családot alapítani, stb., a hivatalos nagy szövegek szerint aki elmegy, az áruló, az nemzetietlen, az

nem is „igazmagyar”, nem is „jószerkely”.

Miért is? Azért, mert elege van abból, hogy március 15-én kötelezően fel kell lépni, augusztus 20-ra "valami előadást kéne csinálni", vagy május elsején a söröző-miccsező emberek előtt énekelni kell ingyen vagy a nevetségés fizetésért cserébe? Vagy elege van abból, hogy valami újat, a megszokottól eltérőt szeretne megvalósítani, de csak merev elutasításra talál? Holott számtalan példa bizonyítja, hogy kisvárosi társulat, együttes is tud maradandó értéket alkotni. Vagy mi az értékmérő manapság: a falunapi többszázás közönség vagy egy stúdióelőadás ötven nézője?

Az elmúlt tíz-tizenöt évben sok példa volt arra is, hogy szakembernek álcázott, régi szóval élve **politikai biztost**

(ismerős a kifejezés..?) nevezték ki "kulturmisszióra". Egyszerűbben fogalmazva inkább csak

misszióra, mert mindig az a feladata, hogy felettese óhaját kérdés nélkül végrehajtsa, néha eléggé kultúrálatlan hangon és ellentmondást nem tűrve. Voltak, vannak, akik köszönték, illetve jelenleg is köszönik a lehetőséget, s vannak, akik hiénaként állnak lesben, mert számukra is **"kinéz egy ilyen poszt"**

.

Nem emlékeztet ez a helyzet kísértetiesen az 1989 előttiére? Nem ugyanaz, mint amikor a "megbízható politikai biztos elvtárs" a gyár, a kultúrház és a párttitkár, a hatalom között volt a kapocs? Aki megrendeli a haknit, aki kijelöli az irányvonalat, s közben meg tetszeleg a felettes hátsójának is. S meg van győződve, hogy ezekhez a dolgokhoz megvan az erkölcsi alapja.

Kikapcsol vagy bekapcsol?

A kultúra – mégha kisvárosi is - igenis kérne enni. Mert nem az a missziója, hogy kiszolgáljon bizonyos embereket vagy érdekeket, vagy kikapcsolja az agyakat ünnep- és hétköznapiokon. Az a rendeltetése, hogy bekapcsolja azokat, az a küldetése, hogy szórakoztasson, tanítson és legfőképp gondolkodtasson. Mert el lehet gondolkodni azon is, hogy egy dráma, egy mozgásszínházi előadás, egy komoly művészi produkció mennyiben jelent kikapcsolódást és mennyiben jelent művészi élményt, katarzist.

S mindez attól is függ, hogy ezt ki mennyire tudja megélni, a mindenkori hatalom pedig mennyire tudja kontrollálni.